

Green Deal “Verduurzaming betonketen” van MVO Nederland en partners in de betonketen met de Rijksoverheid

Ondergetekenden:

1. De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, mede namens de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, ieder handelende in haar of zijn hoedanigheid van bestuursorgaan, tezamen hierna ook te noemen: Rijksoverheid;
2. MVO Nederland, vertegenwoordigd door haar directeur L.W. Lageweg, mede namens haar partners in de betonketen:
  - Van Nieuwpoort
  - Strukton
  - ENCI/Mebin (Heidelberg Cement)
  - CRH
  - Heijmans
  - Koninklijke BAM Groep
  - Ballast Nedam
  - Volker Wessels
  - A&G Milieutechniek (Van Gansewinkel)
  - Cotrano (MKB)
  - Van Spijker beton- en waterbouw (MKB)
  - Archieview
  - Nieuwe partijen kunnen toetreden, het is wenselijk dat de hele keten participeert.

Tezamen hierna ook te noemen: MVO NL beton programma partners.

En mede namens haar partners de brancheorganisaties en andere keten partijen:

- VOB
- Cement- en Betoncentrum
- BRBS Recycling
- Cascade
- BFBN
- Betonvereniging
- Nieuwe partijen kunnen toetreden, het is wenselijk dat de hele keten participeert.

Tezamen hierna ook te noemen: MVO NL beton sector partners.

Hierna tezamen ook genoemd: Partijen.

Partijen hebben gezamenlijk het volgende vastgesteld:

Het kabinet beoogt door de aanpak ‘Green Deal’ met de samenleving duurzame economische groei te bevorderen. Deze aanpak draagt bij aan een voortvarende verduurzaming van de maatschappij op korte en langere termijn die lonend is voor overheid en maatschappij.

1. Doel van de Green Deal is laten zien dat groen en groei hand in hand gaan.
2. De Green Deal is gericht op het wegnemen van uiteenlopende obstakels die de realisatie van concrete en kansrijke duurzame projecten op het gebied van energie, water, grondstoffen en mobiliteit belemmeren.
3. Een aantal projecten die tot een concrete Green Deal tussen overheids- en private partijen kunnen leiden in de periode 2011-2014 is geïnventariseerd.
4. De geïnventariseerde projecten zijn potentieel rendabel, kunnen op korte termijn resultaten opleveren en kunnen uitmonden in nieuwe economische activiteiten of kostenbesparingen op

korte of langere termijn voor het bedrijfsleven. Daarnaast kunnen de resultaten van deze projecten toepasselijk zijn op andere, vergelijkbare projecten waardoor de reikwijdte van de Green Deal wordt vergroot.

5. Deze Green Deal is gericht op het verduurzamen van de betonketen.
6. Hiervoor is een modern energie- en duurzaamheidsbeleid nodig waarbij een zakelijke en realistische benadering voorop staat. Daarin past dat burgers, bedrijven, en maatschappelijke organisaties met overheden gezamenlijk aan de slag gaan met als doel zoveel mogelijk initiatieven en projecten van de grond te laten komen.
7. Het kabinet wil de lancering van deze initiatieven en projecten ondersteunen door partijen aan elkaar te koppelen, informatie te verstrekken, onnodige regels te schrappen of onduidelijkheden in het proces rond vergunningverlening weg te nemen.
8. Partijen zien publiekprivate samenwerking als de beste manier om verduurzaming van onze economie te versnellen en hier ook economisch van te profiteren. Deze unieke gezamenlijke aanpak is in Nederland op andere terreinen zeer succesvol en de Green Deal zal hierop voortbouwen. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn onmisbaar om deze verduurzaming mogelijk te maken.
9. Partijen hebben de ambitie om duurzaamheid te bespreken en om tot ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen te komen. Ketenverantwoordelijkheid en transparantie staan bij MVO in het algemeen en bij deze Green Deal in het bijzonder voorop.
10. De Green Deal die partijen voor ogen staat, is een bundeling van samenwerkingsafspraken die bijdraagt aan verduurzaming van de maatschappij op korte en langere termijn. Partijen stellen daarbij vast dat er sprake is van gezamenlijk belang en gezamenlijke interesse.
11. Tevens stellen partijen vast dat deze samenwerkingsafspraken niet in rechte afdwingbaar zijn.

Groei en Groen doelen beton/bouwsector

1. Partijen zien marktfactoren voor economische groei in de cement / beton / betongranulaat sectoren in Nederland. Door vanuit duurzaamheid beton(constructies) te verbeteren kan de waarde van beton per bouwwerk worden verhoogd. Verder is groei mogelijk in vernieuwende concepten voor revitalisatie, renovatie en hergebruik betongranulaat. Enkele cijfers:
  - Deze sectoren werken met name in een lokale markt en zijn conjunctuurgevoelig.
  - De jaarlijkse betonproductie in Nederland is 14,5 miljoen m³ waarvan 8 miljoen m³ wordt gebruikt door de betonmortel industrie en ca. 6,5 m³ door de betonproducten industrie.
  - Het cementverbruik in 2008 was in Nederland 6,2 miljoen ton (ca. 384 kg per inwoner). Van het cement is 50% hoogoven cement, 40% betreft Portlandcement en 10% is Portland vliegascement (Cement en Beton.nl).
  - De Nederlandse zand- en grindbehoefte is 115 miljoen ton per jaar. Van die 115 miljoen ton per jaar gaat 40 miljoen ton naar gebonden toepassingen zoals beton, asfalt, kalkzandsteen en metselspecie. 10 miljoen ton zand en grind is voor ongebonden toepassingen zoals wegfundering, drainage en kustsuppletie. Hiervoor wordt ook jaarlijks 65 miljoen ton ophoog zand gebruikt.
2. Partijen zien nieuwe exportkansen. Beton als zodanig is geen echte export markt gezien het gewicht, maar met unieke kennis en door de koplopers positie op duurzaam cement en beton kunnen posities worden ingenomen in internationale activiteiten. Enkele cijfers:
  - Beton is met 6,7 miljard kubieke meter per jaar (=ca. 1m³ per wereldbewoner per jaar) het belangrijkste bouw materiaal ter wereld: vloeren en wanden van woningen, kantoorgebouwen, bestratingen en rioleringen zijn veelal gemaakt van beton.
  - Per wereldbewoner wordt jaarlijks ongeveer 200 kilo staal, 400 kilo cement en 600 liter olie gebruikt. De wereldwijde vraag naar beton zal in de komende 45 jaar verdubbelen, onder andere door snel groeiende economieën als China en India.
3. Partijen willen op alle duurzaamheidsaspecten (planet, people, profit) in de gehele keten (van grondstoffen tot gebruik bouwwerken tot hergebruik) effect realiseren. Het reduceren en in een gesloten kringloop brengen van CO₂ staat hierbij voorop omdat het hier een grensoverschrijdend effect betreft (andere effecten zijn lokaal en daar ook zichtbaar/aanspreekbaar). Streven is economische groei met absolute ontkoppeling van materiële effecten te realiseren. Enkele cijfers:

- De CO₂ uitstoot van de gehele sector bedroeg in 2010 4,96 Miljard ton wereldwijd, vergelijkbaar met de luchtvaartsector. Portland Cement is wereldwijd goed voor 5-7% van de CO₂-uitstoot. [Prof. K. Sakai, 2010. Road to a Carbon-Neutral Concrete Sector] Die percentages liggen in Nederland aanzienlijk lager (ordegrootte 1%) door het gebruik van klinkerarm cement).
- Beton heeft door flexibiliteit in vormgeving en materiaaleigenschappen substantiële impact op het reduceren van CO₂; ca. 80% van de CO₂ in de bouwketen is in de gebruiksfase, met name verwarming en elektriciteitsgebruik.
- Iedere Nederlander verbruikt, exclusief recyclingproducten, jaarlijks 7000 kg zand en grind. Dat is 20 vrachtwagens zand en grind in een mensenleven (Cascade, Meer dan zand en grind). De (dag) winning van delfstoffen als mergel, klei, toeslagmaterialen en andere mineralen levert bij goede herinrichting een positieve bijdrage aan gebieds- en natuurontwikkeling.
- Steenachtige materialen dragen voor 60% bij aan de totale afvalstroom in Nederland en hout voor 28%. De hoeveelheid puin zal volgens een scenariostudie in de komende jaren alleen maar toenemen. De hoeveelheid zal naar verwachting stijgen van 20 miljoen ton steenachtig nu, naar meer dan 30 miljoen ton steenachtig in 2025. Daarbij is de verwachting dat de afzet naar de wegenbouw, die nu garant staat voor meer dan 95% van de afzet van granulaten, zal stabiliseren op het huidige niveau. De in 2010 gewijzigde Wet milieubeheer (in het kader van de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen) regelt betere afvalpreventie, een efficiëntere omgang met schaarse grondstoffen en hergebruik van materialen.
- Andere issues in de keten (ook de positieve effecten van beton), zoals transport, grondstoffenwinning, biodiversiteit zijn uitgebreid in kaart gebracht in het dossier van MVO Nederland (zie bijlage product dossier beton).

Duurzaam beton en sector in 2011

1. MVO NL beton programma partners hebben gezamenlijke drijfveren voor een verduurzaming van de betonketen, waaronder:
  - Er bestaat een groeiende maatschappelijke druk op bedrijven om duurzaam te produceren.
  - Door het reduceren van de milieu impact van beton, en gelijktijdig de duurzame mogelijkheden van beton te laten zien voor bijvoorbeeld energiebesparing in de gebouwde omgeving (bijvoorbeeld door betonkernactivering), kan beton een positieve impact hebben op het milieu.
  - Nieuwe technologische ontwikkelingen, zoals betonkernactivering, alternatieve vulstoffen, ADR technologie, maken het economisch interessant om te investeren in innovatie en duurzaamheid.
  - Meerdere onderzoeken voorspellen een toename in het aanbod van betonpuin vanuit de woningbouw, en een afname van de vraag in de wegenbouw. Dit biedt kansen voor alternatieve afzetmarkten.
  - Cement is niet alleen het meest energie-intensieve bestandsdeel van beton, het is ook het meest kostbare. Zowel vanuit het oogpunt van duurzaamheid als vanuit het oogpunt van kosten is het minimaliseren van het cementgehalte relevant.
  - Wanneer betongranulaat over verschillende levenscycli zijn waarde kan behouden wordt het rendement over een langere periode verhoogd. Het toewerken naar een gesloten keten van beton, waar niet alleen wordt gerecycled maar waar wordt 'geupcycled' is economisch gezien interessant.
2. Partijen erkennen dat de bouwmarkt zowel een publieke, een semi-publieke als een private opdrachtgeversmarkt kent. Partijen erkennen dat de meest dominante marktpartijen aan de (semi-)publieke markt kant zijn: RWS, Prorail, Aedes, RGD. Er is behoefte aan publiek/private afstemming.
3. Partijen erkennen dat de betonketen / bouwsector wordt gekenmerkt door fragmentatie: veel kleine bedrijven en lokale markten. Het is in deze sector voor individuele partijen onmogelijk voldoende bundeling te creëren. Er zijn geen dominante partijen zoals bijvoorbeeld in de voedings- en textielindustrie die door een samenwerking in werkbaar verband (zoals dat in het IDH programma gebeurt) wereldwijd impact op duurzaamheid kunnen realiseren.

Deze fragmentatie vormt een belemmering voor het bepalen van de ambitieuze MVO - strategie en dientengevolge voor investeringen in vergaande duurzaamheid. Deze Green Deal geeft het platform identiteit om de gewenste bundeling tot stand te kunnen brengen.

4. Partijen nemen kennis van de op dit moment in de keten meest breed gedragen definitie van "duurzaam betonnen bouwwerk". Deze definitie geeft geen invulling aan de sociale dimensie noch aan het volledig sluiten van de kringloop. Bovendien is deze definitie niet getoetst op maatschappelijk draagvlak.
  - "Een ecologisch duurzame betonnen bouwwerk is zodanig opgebouwd dat de totale milieu-impact gedurende de gehele levenscyclus, inclusief het gebruik ervan tot een minimum beperkt is. Dit betekent dat het bouwwerk op deze wijze wordt ontworpen, op maat voor het specifieke gebruik op desbetreffende specifieke locatie. Dat wil zeggen aan de opgegeven levensduur, belastingen, milieu-impact, onderhoud strategie, energiebehoefte etc. Dit moet worden bereikt door gebruik te maken van de inherente milieuvriendelijk gunstige eigenschappen van beton, zoals de sterkte, de lange levensduurverwachting en de thermische capaciteit. Bovendien wordt het beton gewonnen, geproduceerd en aangebracht op een milieuvriendelijke en sociale manier zodat geen schade ontstaat aan milieu, medewerkers en omwonenden."

Partijen beogen gezamenlijk te komen tot realisering van het volgende Green Deal initiatief:

Green Deal initiatief

Inleiding en visie

1. MVO NL beton programma partners en sector partners bevestigen samen te werken in een programma Verduurzaming cement- en betonketen. Er zijn al vele initiatieven ontplooid en ook zijn in het verleden al vele resultaten geboekt (deze zijn beschreven in de bijlage). Aansluiten bij en doorpakken op deze initiatieven kan snel tot gewenste effecten leiden. Een programma met een strategie voor de gehele betonketen bestaat nog niet.
2. MVO NL beton programma partners hebben, ook in hun hoedanigheid als partner van MVO Nederland, uitgesproken te willen investeren in een echte duurzame betonketen (People, Planet en Profit). Echte duurzaamheid betekent redeneren vanuit het perspectief dat we wereldwijd toegroeien naar 9 miljard inwoners, waarbij we iedereen een bepaald basiscomfort gunnen (Millennium Development Goals). Dus het streven is niet alleen een groener beton, maar een maatschappelijk breed aanvaard materiaalgebruik dat een nuttige functie (wonen, energieneutraal verwarmen, ophogen, bescherming, etc.) vervult zonder schade voor milieu en mens in de gehele levenscyclus.
3. MVO NL beton programma en sector partners hebben nadrukkelijk aangegeven mee te willen werken aan verduurzamingsinitiatieven in de keten en aan de communicatie hierover.
4. De belangrijkste drijfveren voor deelname in dit project, door participanten genoemd:
  - Idealisme: toekomst mens en milieu
  - Informatie- en kennisuitwisseling
  - Samenwerking: praktisch, in de keten, innovatie, recycling, ketenregisseur worden
  - Belangenbehartiging en invloed uitoefenen richting overheid en opdrachtgevers
  - BV Nederland: export van kennis over duurzaam beton
  - Intrinsieke waarde van beton verhelferen

Doel van het programma

1. Verduurzaming van de betonketen en ketensamenwerking op basis van een definitie, uitgangspunten, speerpunthema's, middelen en producten.
2. Voor de zomer van 2012 is een breed gedragen en onafhankelijke definitie "wat is duurzaam beton toepassen in de keten in Nederland" vanuit een mondiaal perspectief ontwikkeld. Breed gedragen houdt in dat diverse stakeholders betrokken worden in de dialoog. Onafhankelijk betekent dat de

definitie niet is geleid door bestaande (commerciële) belangen, maar door duurzaamheids strategische belangen.

3. Mede gebaseerd op deze definitie worden voor de zomer van 2013 deelgebieden/speerpuntthema's met prestaties en afspraken gedefinieerd, zodat zowel het eindpunt (Duurzame Betonketen) als de weg daar naar toe onderdeel zijn van de aanpak.
4. Als uitgangspunt voor dit programma dient de volgende betonketen.

Het verduurzamen van de betonketen impliceert het verduurzamen van de afzonderlijke schakels binnen de keten en het verduurzamen van de verbindende elementen (ontwerp, logistiek e.d.) tussen de schakels met als doel te komen tot een duurzame betonconstructie en de keten in zijn geheel.

Vier **speerpuntthema's** worden met het programma specifiek uitgewerkt en vormen de basis voor MVO-beleid in de sector.

- I. Energie-efficiency, duurzame energie en reductie van broeikasgassen
- II. Grondstoffenefficiency en het sluiten van materiaalketen
- III. Vermindering van schadelijke emissies naar bodem, water en lucht
- IV. Vermindering impact op biodiversiteit en ecosysteemdiensten over de productketen

Om de doelstellingen van de speerpuntthema's te bereiken zijn de volgende middelen nodig:

- A. Efficiënte logistieke systemen
- B. Toepassen levenscyclusanalyse
- C. Nieuwe business- en financiële modellen (OECD richtlijnen en ISO 26000 volledig geïntegreerd)
- D. Kennisdeling en scholing

Producten

1. *Product 1: MVO-strategie betonketen*

Tijdens het programma worden op basis van de speerpuntthema's concrete doelstellingen afgesproken door de partners. Deze hebben betrekking op de jaren 2020 en 2050. Teneinde deze doelstellingen te behalen zal een MVO-strategie moeten worden opgesteld, om resultaten van dit programma te borgen en uit te breiden. In deze strategie zal ook afgesproken worden op welke manier de bovengenoemde middelen worden ingezet. Zo wordt het vervolg van de verduurzaming van de betonketen vastgelegd. De strategie wordt omgezet door een verdere uitwerking van het programma naar voorbeeld van IDH (IDH is meer gericht op internationale ketens) aangepast aan de gefragmenteerde lokaal georganiseerde bouwketens. Hiervoor is nodig:

- Individueel MVO beleid: Vertalen van de duurzame visie naar individuele MVO-business strategieën en investeringsbeslissingen (vertrouwelijk, ieder bedrijf voor zich). Alle bedrijven in de Green Deal committeren zich MVO actief in hun bedrijfsvoering op te nemen. In de praktijk zal er gewerkt worden met op dat moment en op een specifieke locatie meest duurzame opties voor beton en betonconstructies. Het is een continue proces van verduurzamen van beton, opdat steeds meer duurzame beton(constructies) worden

ontwikkeld en toegepast. Het einddoel van dit proces is dat het meest duurzame beton wordt benoemd, gemaakt en gebruikt.

- Projectplan samenwerkingsproject(en): MVONL beton project partners willen over maximaal 2 jaar een ketenaanpak gedefinieerd hebben, met (financieel) commitment van commerciële partijen en maatschappelijk draagvlak. Doel hiervan is om in 2020 minstens 20% van de Nederlandse (beton) bouwmarkt volgens de te ontwikkelen breed gedragen definitie duurzaam te bouwen, zodat het in de bouwsector afgesproken doel van 100% in 2050 haalbaar is.
  - Haalbaarheid kenniscentrum duurzaam beton Partijen zullen de haalbaarheid van een kenniscentrum duurzaam beton beoordelen en bespreken.
2. *Product 2: Platform Verduurzaming Betonketen*
De leden van het platform zijn ambassadeur van het programma en zorgen ervoor dat de bedrijven en organisaties actief blijven werken aan het realiseren van de in het programma gestelde doelen waarbij zij zich zelf ook kunnen committeren aan de doelstellingen. Het Platform verduurzaming cement- en betonketen bestaat uit (koploper)bedrijven van alle schakels in de betonketen.
  3. *Product 3: WIKI*
Een voor iedereen toegankelijke online wiki over duurzaamheid en beton. Streven is een database met onafhankelijke waardering van de oplossingen (hoe duurzaam is het). Aspecten voor waardering zijn: LCA informatie, landgebruik, natuurwaarde (etc) en sociale criteria.
  4. *Product 4: Communicatie*
Tijdens het project zal veelvuldig gecommuniceerd worden over de behaalde resultaten. Doel van deze communicatie is het positioneren van de betonindustrie in het algemeen, en de programmapartners in het bijzonder, als duurzaam. De communicatie krijgt vorm door het publiceren in vakbladen en -sites, communicatie-uitingen van de Rijksoverheid, MVO Nederland en programmapartners, en het schrijven van persberichten.
Alle tot nu toe verkregen informatie over de mate van duurzaamheid van beton is door MVO Nederland in een productdossier verzameld en in de vorm van een webdossier gepubliceerd. Centraal in dit dossier staat de milieu-impact in de cement en betonketen, trends en ontwikkelingen, mogelijke alternatieven, handelingsperspectieven en praktijkvoorbeelden. Het webdossier is in december 2010 op de website van MVO Nederland gepubliceerd. Gebleken is dat er grote behoefte bestaat aan een centrale en onafhankelijke bron van informatie over de duurzaamheidsprestaties over de gehele keten van beton. Gezien deze behoefte zal het uitbreiden en updaten van dit webdossier onderdeel zijn van de communicatie over het programma. Daarbij kan geput worden uit de informatie die op de Wiki beschikbaar komt.
Daarnaast zal een pro-actief communicatieplan worden opgesteld waarin wordt opgenomen hoe er na afloop van het programma gecommuniceerd wordt over de MVO-strategie en –platform.

Financiering, nieuwe deelnemers, governance

1. Met de partijen die nu reeds deelnemen in dit initiatief is sprake van een groot en representatief draagvlak in de keten.
2. Er is een aantal praktische governance afspraken gemaakt, om de management last van het platform te beperken.
3. MVONL beton project partners verklaren zich bereid ieder min. 2500 euro (MKB: 750 euro, sectoren: 500 euro) per kalenderjaar te financieren voor het platform, naast de inzet van tijd door de MVO-manager.
4. Facturering geschiedt op 1 oktober t.b.v. het volgende kalenderjaar.
5. Beëindigen van deelname is op ieder moment mogelijk, er is geen teruggave van de financiële inbreng.
6. Wenselijk is dat alle geïnteresseerde deelnemers zich bij dit Green Deal initiatief kunnen voegen, anderzijds moet het ook werkbaar blijven. Iedere nieuwe deelnemer betaalt naast de bijdrage per kalenderjaar een instap premie van 50% van de bijdrage die in de kalenderjaren daarvoor golden.
7. Er is een driemaandelijks Platformvergadering. Hierin komen zaken aan de orde zoals de voortgang van de werkgroepen, keuzes voor aanpassing van de activiteiten, algehele voortgang, etc.. Het platform bestaat uit vertegenwoordigers van de MVONL beton programma partners.

8. Bij aanvang zullen vijf werkgroepen worden samengesteld die zich gaan richten op de vier duurzaamheidsthema's en op de definitie van duurzaam beton.
9. Er wordt gewerkt met een projectgroep die tussentijds voor coördinatie zorgt. De projectgroep bestaat uit de projectleider van MVO Nederland en de 5 werkgroepeliders. Deze projectgroep overlegt in principe maandelijks.
10. Er wordt een Stuurgroep ingesteld. In de Stuurgroep zijn de Rijksoverheid, de marktpartijen en MVO Nederland op directieniveau vertegenwoordigd. Het is denkbaar dat de zetel van de marktpartijen periodiek door andere vertegenwoordigers zal worden bezet. De Stuurgroep komt in ieder geval een maal per jaar bijeen om de voortgang van het project en de financiën te bewaken. Als tussentijds sturing gewenst is, zal de Stuurgroep hiervoor ook bijeen komen. Een verzoek hiertoe zal door het Platform worden gedaan.
11. De kwaliteit en duurzaamheid worden getoetst middels een stakeholderdialoog, met de MVO NL beton sector partners, NGOs en wetenschappers.
12. Besluiten worden genomen tijdens de platform bijeenkomsten op basis van consensus.
13. MVO Nederland vervult het projectleiderschap en wordt daarin ondersteund door 1 fte detachering van het Ministerie van EL & I.
14. In de begroting is €25.000 opgenomen voor het projectleiderschap van MVO Nederland, alsmede inzet voor communicatie en kennisborging. Daarnaast kleine out-of-pocket kosten. Voor onderbouwende studies, afgeleide projecten, workspace, zalen e.d. zullen steeds nadere afspraken worden gemaakt.
15. Op dit moment wordt bezien of een projectvoorstel in EU-Interreg (sluit 4 oktober 2011), of EU-FP7 SME (sluit december 2011) haalbaar is.

Tegenprestatie Rijksoverheid

1. I&M (RWS) zal deelnemen aan de stakeholdersdialoog om een breed gedragen definitie op te stellen.
2. Rijksoverheid zal op verzoek van bedrijfsleven zoeken naar mogelijkheden om belemmeringen weg te nemen. Dit kan bijvoorbeeld zijn het omzetten van de vergaarde kennis in bruikbare wetten, praktische regels en richtlijnen, alsmede het herzien van voorschriften die niet meer worden ondersteund door de huidige inzichten.
3. Rijksoverheid zal een persoon detacheren bij MVO Nederland die in staat is dit project te begeleiden en de Projectleider te ondersteunen.
4. Rijksoverheid zal op directieniveau plaats nemen in de Stuurgroep.
5. Rijksoverheid zal het consortium wijzen op mogelijke interessante subsidiemogelijkheden in Nederland en Europa. Partijen van de rijksoverheid zullen bezien of met behulp van een subsidiebijdrage een innovatiegerichte aanbesteding mogelijk is. Daarbij is SBIR een belangrijk aanbestedingsinstrument.
6. Rijksoverheid zal bezien of (innovatiegerichte) duurzame aanbesteding behulpzaam kan zijn bij het realiseren van deze Green Deal doelen. Ervaringen (openbare informatie) hieruit zullen worden ingebracht in deze Green Deal.
7. Partijen van de rijksoverheid zullen bijdragen aan een persmoment op de Innovatie-estafette op 4 oktober, en op andere nader gezamenlijk te bepalen belangrijke voortgangsmomenten, bij voorkeur op ministerieel niveau.

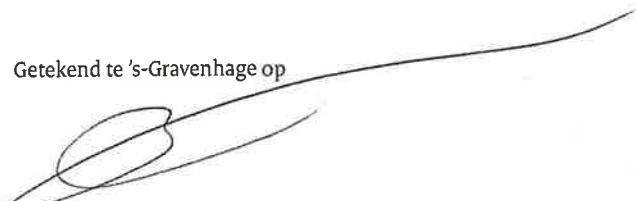
Nadere afspraken

1. Partijen spreken de intentie uit initiatief en tegenprestatie ten uitvoer te brengen.
2. Partijen zullen periodiek overleggen over de voortgang (halfjaarlijks).
3. Deze Green Deal heeft een looptijd van 4 jaar en kan tussentijds gewijzigd of aangevuld worden, mits akkoord van alle partijen.

Slotbepalingen

Binnen een aantal weken na de inwerkingtreding van deze Green Deal wordt de zakelijke inhoud daarvan gepubliceerd.

Getekend te 's-Gravenhage op

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
Drs. M.J.M. Verhagen

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
J.J. Atsma

MVO Nederland
L.W. Lageweg, directeur
Mede namens MVO NL beton project partners en
MVO.NL beton sector partners

27-10-2024

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

NEDERLAND

Bijlage:

Bij dit document is het uitgebreide document Product Dossier Beton MVONederland toegevoegd, de weblink naar het verkorte dossier is <http://www.mvonderland.nl/product-dienst/beton>.